

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філософії та релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 7 від 20.12. 2017 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ УКРАЇНИ

Підготовки бакалавра

напряму підготовки 6.020301 Філософія

Луцьк – 2017

Програма навчальної дисципліни «Історія філософії України» підготовки бакалавра, спеціальності 033 Філософія, освітньої програми «Філософія».

Програма навчальної дисципліни «Історія філософії України» підготовки бакалавра, спеціальності 033 Філософія, освітньої програми «Філософія».

Розробник: Гудзенко-Александрук О.Г., доцент кафедри філософії та релігієзнавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к.філос.н., доцент.

Рецензент: Возняк С.С., професор кафедри культурології та хореографічного мистецтва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к.філос.н., доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

протокол № 1 від 11.09. 2017 р.

Завідувач кафедри: (А.М.Семенов)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 2 від 12.10 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету

 О.М. Карліна

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Бакалавр напряму підготовки 6.020301 Філософія	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
ІНДЗ: €		Лекції 26 год.
		Практичні (семінарські) 28 год.
		Самостійна робота 58 год.
		Консультації 8 год.
Форма контролю: екзамен		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Вивчення дисципліни «Історія філософії України» спрямоване на реалізацію сучасної концепції освіти студентів вищих навчальних закладів України, основою якої є ґрунтовна історико-філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією на світоглядно-філософські проблеми українського суспільства і світового товариства. Метою викладання дисципліни «Історія філософії України» є досягнення розуміння студентами специфіки української філософії, її місця в світовій філософії, що потребує поглибленого вивчення та переосмислення розвитку вітчизняної філософії як важливого складника самоусвідомлення національної духовної культури; визначення її місця в системі світової філософії, в рамках якої вона розвивалася, зберігаючи свою специфічність та самобутність, тяглість і неперервність своїх традицій.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях: теоретичні витоки української філософії; основні джерела української філософії; теоретичні положення філософських вчень українських філософів; різних історичних періодів; своєрідність вирішення універсальних філософських проблем; українською філософією; роль української філософії у культурному відродженні України.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Давній період розвитку української філософської традиції. Українська філософія в добу полемістів та бароко.					
Тема 1. Предмет історії філософії України. Філософська думка часів Київської Русі	20	4	6	8	-
Тема 2. Ідеї гуманізму і реформації у філософській думці України кінця XV - початку XVII століття	20	6	4	10	2

Тема 3. Філософія доби бароко. Філософія Просвітництва. Києво-Могилянська академія. Філософія Григорія Сковороди.	20	4	6	10	2
Разом за модулем 1	60	14	16	28	4
Змістовий модуль 2. Філософія українського романтизму та українська академічна філософія 19- поч. 20 ст.					
Тема 4. Український романтизм: світогляд і філософія	20	4	4	10	2
Тема 5. Українська академічна філософія XIX ст.	20	4	4	10	2
Тема 6. Основні напрями філософської думки в Україні другої половини XIX — початку XX ст.	20	4	4	10	-
Разом за модулем 2	60	12	12	30	4
Всього годин:	120	26	28	58	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Чому філософія є невід’ємним складником української культури?
2. У чому відмінність суджень „історія філософії в Україні” та „історія української філософії”?
3. У чому причина відсутності в Україні всесвітньовідомих філософських шкіл і напрямів?
4. Поясніть зв’язок філософської думки в Україні з відповідними європейськими культурно-історичними епохами, подіями та постатями.
5. В чому полягають особливості періодизації розвитку філософської думки в Україні?
6. Чому міфологія та демонологія давніх слов’ян-українців вважається передісторією української філософської думки?
7. Покажіть роль християнства у впровадженні в Київській Русі здобутків східної та античної філософії. Які цивілізаційні передумови сприяли формуванню філософської думки?
8. Чи можна вважати здобутки киево-руської філософської культури основою для формування російської та білоруської філософської думки?
9. Чим відрізняються світоглядні настанови київських книжників од філософських концепцій Візантії та середньовічної Європи? Чим було спричинене так зване двовір’я в Україні?
10. Проаналізувати соціально-політичні та духовно-культурні причини поширення гуманістичних ідей в Україні.
11. В чому особливість змісту ренесансних ідей, що поширювалися українськими гуманістами?
12. Які джерела проникнення у світоглядно-філософську культуру елементів ісихазму, неоплатонізму та „Ареопагітиків”?
13. Які негативні наслідки полемічних настанов І.Вишенського?
14. Порівняйте розвиток філософської думки в зазначену добу в Україні з аналогічним періодом у Європі.
15. Чому православні братства можна вважати осередками філософської думки в Україні?

16. Які основні ідеї європейської філософії містилися в курсах професорів Києво-Могилянської академії?
17. У чому полягала оригінальність лекційних курсів киево-могилянських професорів?
18. У чому ви вбачаєте заслуг професорів Києво-Могилянської академії в розвитку духовної культури України?
19. Покажіть взаємозв'язок діяльності Києво-Могилянської академії та суспільно-політичних процесів в Україні.
20. У чому особливості життєвої та філософської позиції Г.Сковороди?
21. Якою мірою філософія Г.Сковороди пов'язана з європейськими філософськими традиціями?
22. В чому проявляються елементи української духовної культури у творчості Г.Сковороди?
23. Чи можна говорити про Біблію як окремих і специфічний світ?
24. У чому ви вбачаєте тотожність тверджень Г.Сковороди „Пізнай себе” і „Знайди в собі Бога”?
25. Чим, на вашу думку, відрізняється концепція природовідповідної праці Г.Сковороди від протестантської етики праці?
26. У чому особливість просвітницьких та романтичних ідей, що поширювалися в Україні?
27. Якою мірою іноземні професори можуть вважатися представниками української філософської думки?
28. У чому проявився енциклопедизм і просвітницьке спрямування філософії Я.Козельського?
29. Проаналізуйте роль П.Лодія в утвердженні української філософії.
30. В чому полягає вплив української ментальності на специфіку романтизму М.Гоголя?
31. У чому особливості Київської релігійно-філософської школи?
32. Назвіть основну проблематику представників Київської релігійно-філософської школи.
33. Якою мірою діяльність представників Київської релігійно-філософської школи пов'язана з:
 - а) європейськими філософськими традиціями;
 - б) українською духовною культурою?
34. В чому відмінність „філософії серця” П.Юркевича від філософського раціоналізму представників німецької класичної філософії?
35. Які основні передумови формування філософії української національної ідеї?
36. В чому основний недолік федералістичних ідей М.Костомарова? Охарактеризуйте основні ідеї праці М.Костомарова „Дві руські народності”.
37. В чому обмеженість „хутірської філософії” П.Куліша?
38. Що дає підставу вважати творчість Т.Шевченка як „філософію трагедії” України.
39. У чому полягає вплив ідей кирило-мефодіївців на творчу діяльність О.Потебні ?
40. Які ідеї німецьких мовознавців розвивав О.Потебня?
41. Поясніть вираз: „Мова є діяльність духу”?
42. Як пов'язана мова зі світоглядом народу (за Потебнею)?
43. Чому теорію О.Потебні називають „психолінгвістичною”?
44. Охарактеризуйте зміст громадського соціалізму та федералізму М.Драгоманова.
45. У чому новаторство історіософських поглядів Т.Зіньківського?
46. Зіставте погляди І.Франка і З.Фройда на функцію несвідомого в художній творчості.
47. Охарактеризуйте погляди І.Франка на роль особистості в історії. Порівняйте їх з поглядами Є.Маланюка.
48. Що означає „академічна філософія”?

49. У чому виявився вплив європейської філософії на творчість представників академічної філософії?
50. У чому ви вбачаєте зв'язок філософії даного періоду зі світоглядно-філософськими традиціями Г.Сковороди?
51. Чому в дану епоху зростають релігійно-теїстичні тенденції в українській академічній філософії?
52. У чому спільність завдань, які висував перед молоддю І.Франко, і сучасної української молоді?
53. В чому полягає завдання філософії (за Б.Кістяківським)?
54. У чому актуальність оцінки Б.Кістяківським відносин між українською та російською інтелігенцією?
55. Розкрийте зміст поняття „ноосфера”.
56. Розкрийте причини негативного ставлення М.Грушевського до держави.
57. У чому полягає зміст „конкордизму” В.Винниченка?
58. Які основні причини й особливості формування філософської думки в діаспорі?
59. Показати зв'язок філософії та українського національного характеру (Д.Чижевський, О.Кульчицький).
60. Чому соціально-політичне вчення Д.Донцова визначають як „інтегральний націоналізм”?
61. У чому актуальність тези В.Липинського про те, що лише Українська держава спроможна сформувати українську націю?
62. Чому офіційна марксистська філософія виконувала роль ідеології?
63. В чому полягає негативна роль радянської філософії щодо української культури?
64. Чим визначалася соціально-політична роль філософії в Україні, її „спеціалізація”?
65. Чи можна стверджувати, що в радянський період українська філософська думка розвивалася?
66. У чому ви вбачаєте світоглядну й соціокультурну функцію філософії в сучасній Україні?
67. Чим, на вашу думку, зумовлено формування нових філософських центрів в Україні?
68. Як філософія сприяє формуванню української національної ідеї?
69. Які підтвердження того, що сучасна українська філософська думка формується в руслі європейської філософської проблематики?

6. ІНДЗ

Індивідуальним навчально-дослідним завданням для студентів є написання есе.

Есе – це розв'язання конкретної проблеми, яке ґрунтоване на теоретичному осмисленні вивченого матеріалу та опрацьованої літератури з урахуванням суспільно-значущих тем, викладене на 7-8 сторінках (12600-14400 знаків). Есей є однією з найпростіших форм науково-аналітичного тексту. Найчастіше його метою є аргументоване висловлення автором особистої точки зору щодо певної дуже конкретної проблеми.

В оцінюванні будуть враховані:

- актуальність та чітке формулювання проблеми;
- оригінальність розв'язання;
- аргументація: за і проти.

Тематика есе

1. Історія української філософії як чинник розвитку національної свідомості та культури.
2. Філософія в Україні та українська філософія.
3. Історія філософії в Україні в контексті європейських філософських традицій.

4. Світоглядні та цивілізаційні передумови формування філософської думки Русі-України.
5. „Руська правда” Ярослава Мудрого як пам’ятка звичаєвого права.
6. Особливості та основні джерела поширення ренесансних ідей в Україні.
7. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю.Дрогобича, П.Русина, С.Оріховського.
8. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства.
9. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.
10. Києво-Могилянська академія як центр професійної філософії в Україні.
11. Натурфілософська проблематика в курсах професорів Києво-Могилянської академії.
12. Логіка і теорія пізнання в академічних курсах професорів Києво-Могилянської академії.
13. Визначальні принципи філософського вчення Г.Сковороди.
14. Учення Г.Сковороди про дві натури.
15. Учення Г.Сковороди про три світи.
16. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г.Сковороди.
17. Самопізнання як богопізнання в ученні Г.Сковороди.
18. Концепція природовідповідної праці у філософії Г.Сковороди.
19. Філософія серця Г.Сковороди.
20. Основні джерела поширення ідей французького та німецького просвітництва в Україні.
21. Ідеї французької та німецької філософії у ученні Я.Козельського.
22. Філософські та правничі ідеї в університетських курсах П.Лодія.
23. М.Гоголь та утвердження філософсько-романтичних ідей в Україні.
24. Поширення ідей філософії Канта і Шеллінга в Київській філософсько-релігійній школі.
25. Роль філософії в житті суспільства (за Й.Міхневичем).
26. Вплив німецької класичної філософії на творчість О.Новицького та С.Гогоцького.
27. Дух і свідомість у філософії П.Юркевича.
28. Учення про ідею П.Юркевича.
29. Особливості теорії пізнання П.Юркевича.
30. Філософія серця П.Юркевича.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль														Модульний контроль	Загальна кількість балів		
Модуль 1												Модуль 2	Модуль 3				
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						ІНДЗ	МКР 1	МКР 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	10	30	30	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4				

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	

75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович В.В. Вступна лекція до курсу історії// Київська старовина. – 1992. - №3
2. Асмус В.Ф. Філософія в Київському університеті в 1914-1920 рр. // Україна: філософський спадок століть. Хроніка – 2000. – К., 2000 - №37-38.
3. Бичко А.К. Леся Українка. – К., 2001.
4. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988. – 520 с.
5. Вернадський В.І. Щоденник (1918. Полтава)// Київська старовина. – 1993. - №3-4.
6. Гізель І. Метафізичний трактат // Хроніка – 2000. – К., 2000. - №37-38.
7. Гіляров О. Вступ до філософії// Хроніка. – 2000. – К., 2000. - №37-38.
8. Гоголь Н.В. Авторская исповедь/ Н.В.Гоголь// Выбранные места из переписки с друзьями. – М.: Сов.Россия, 1990. – с.273-315.
9. Грот М.Я. Про душу// Хроніка – 2000. – К., 2000. - №39-40.
10. Горбач Н.Я. Специфіка української філософії: Навч. посіб. – Львів: Каменяр, 2006. – 216 с.
11. Горський В.С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі. – К.: Наукова думка, 1993. – 163 с.
12. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К.: Наукова думка, 1997. – 286 с.
13. Горський В.С. Філософія в українській культурі (методологія та історія). – К., 2001. – 236 с.
14. Драгоманов М.П. Вибране. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.
15. Донцов Д.І. Хрестом і мечем// Державність. – 1991. - №2.
16. Історія української філософії: Підручник/ С.В.Бондар, Г.В.Вдовиченко, Н.Ю.Кривда, В.Д.Литвинов, В.С.Лісовий та ін. – К.: Академвидав, 2008. – 624 с.
17. Історія української філософії: Хрестоматія./упор. М.В.Кашуба. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2004. – 356 с.
18. Історія філософії України: Підручник/ М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин, І.В.Бичко та ін. – К.: Либідь, 1994. – 416 с.
19. Історія філософії України. Хрестоматія/ Упоряд. М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин, А.К.Бичко та ін. – К.: Либідь, 1993. – 560 с.
20. Історія філософії на Україні. – У 3-х т. – К.: Наукова думка, 1987.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Історія української філософії як чинник розвитку національної свідомості та культури.
2. Філософія в Україні та українська філософія.
3. Історія філософії в Україні в контексті європейських філософських традицій.
4. Світоглядні та цивілізаційні передумови формування філософської думки Русі-України.
5. „Руська правда” Ярослава Мудрого як пам’ятка звичаєвого права.
6. Особливості та основні джерела поширення ренесансних ідей в Україні.
7. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю.Дрогобича, П.Русина, С.Оріховського.

8. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства.
9. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.
10. Києво-Могилянська академія як центр професійної філософії в Україні.
11. Натурфілософська проблематика в курсах професорів Києво-Могилянської академії.
12. Логіка і теорія пізнання в академічних курсах професорів Києво-Могилянської академії.
13. Визначальні принципи філософського вчення Г.Сковороди.
14. Учення Г.Сковороди про дві натури.
15. Учення Г.Сковороди про три світи.
16. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г.Сковороди.
17. Самопізнання як богопізнання в ученні Г.Сковороди.
18. Концепція природовідповідної праці у філософії Г.Сковороди.
19. Філософія серця Г.Сковороди.
20. Основні джерела поширення ідей французького та німецького просвітництва в Україні.
21. Ідеї французької та німецької філософії у вченні Я.Козельського.
22. Філософські та правничі ідеї в університетських курсах П.Лодія.
23. М.Гоголь та утвердження філософсько-романтичних ідей в Україні.
24. Поширення ідей філософії Канта і Шеллінга в Київській філософсько-релігійній школі.
25. Роль філософії в житті суспільства (за Й.Міхневичем).
26. Вплив німецької класичної філософії на творчість О.Новицького та С.Гогоцького.
27. Дух і свідомість у філософії П.Юркевича.
28. Учення про ідею П.Юркевича.
29. Особливості теорії пізнання П.Юркевича.
30. Філософія серця П.Юркевича.
31. Знання і віра як запорука духовного поступу (за Юркевичем).
32. Загальнослов'янська та українська ідея в діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
33. Роль М.Максимовича у спрямуванні діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
34. М.Костомаров: „Книга буття українського народу”.
35. М.Костомаров: „Дві російські народності”.
36. „Україноцентричність” ідей П.Куліша.
37. Творчість Т.Шевченка як „філософія трагедії” українського народу.
38. Проблема історії та філософії мови О.Потебні.
39. О.Потебня і німецька філософсько-лінгвістична школа (В.Гумбольдт, Г.Штайналь та ін).
40. Учення О.Потебні про зовнішню і внутрішню форму слова.
41. Мова як чинник єдності народу й ознака національної свідомості.
42. Основні ідеї соціальної філософії М.Драгоманова.
43. Історіософія М.Драгоманова.
44. Історіософські ідеї Т.Зіньківського.
45. Екзистенційно-художній характер філософських пошуків І.Франка.
46. Проблема героя, особистості й народу в творчості І.Франка.
47. І.Франко про співвідношення свідомого й несвідомого в поетичній творчості.
48. Особливості розвитку академічної філософії в Україні (кінець 19 – початок 20 ст.).
49. Еволюція філософських поглядів В.Лесевича.
50. „Панпсихізм” О.Козлова.
51. „Синехологічний спиритуалізм” О.Гілярова.
52. Неокантіанство Г.Челпанова.

53. Філософія і теорія пізнання М.Грота.
54. Психологізація філософії у В.Зеньківського.
55. Науково-філософський ідеалізм Б.Кістяківського.
56. Соціально-філософські погляди Б.Кістяківського.
57. Антропокосмізм В.Вернадського.
58. Суспільно-політичні погляди В.Вернадського.
59. Історіософська концепція М.Грушевського.
60. Проблема „народ-держава” в історіософській концепції М.Грушевського.
61. Морально-етичний зміст „конкордизму” В.Винниченка.
62. Д.Чижевський про роль філософії в самоусвідомленні народу.
63. Структура і функції філософії (за О.Кульчицьким).
64. О.Кульчицький про етно-психологічні та культуротворчі чинники формування української людини.
65. „Загублена українська людина” М.Шлемкевича.
66. Інтегральний націоналізм Д.Донцова.
67. Держава і нація в історіософській концепції В.Липинського.
68. Атеїстична і антинаціональна спрямованість марксистської філософії в Україні в радянський період.
69. Особливості функціонування і роль академічної (офіційної) філософії в Україні.
70. Марксистська філософська спадщина і переосмислення ролі філософії в українському суспільстві.
71. Філософія і завдання формування української національної ідеї в незалежній Україні.
72. Роль філософії у формуванні громадянського суспільства в незалежній Україні.
73. Українська філософська думка 80-90 років 20 ст. в контексті європейської та світової філософії.
74. „Націософія” Ю.Липи.
75. Культурно-історична концепція Є.Маланюка.

Екзамен відбувається у вигляді письмової і усної відповіді студентів на запропоновані викладачем запитання.

Схвалено Вченою радою
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
Протокол № __ від _____ 201 р.

Проректор з науково-педагогічної

і навчальної роботи та рекрутації

С. В. Гаврилук

Навчальний відділ

Л. О. Заєць

Юридичний відділ

А. В. Маїло